

PANUN pakinoita

SEIKKAILUVIETTI. Rannasta kuuluu huutoja: työnä nyt — hyppää mukaan — älä astu reunalle — hei, se lähti! — Katsahdan ikkunasta. Lautta on irtautunut ranta kivistä, säkkipurje pullistuu lempeän läntisen tuulenvireen puhaltaessa pitkin rannikkoa. Pojat purjehtivat. Pojat purjehtivat ulapalle...

Ulapalle! Vanha kunnan soutuvene lipuu ikkunani alitse, purjeet pullollaan. Onnellinen poika istuu perässä ja ohjaa, toinen onnellinen istuu keskittuudolla. En näe heidän katseitaan, mutta olen nähnyt niin usein, että tiedän. Suoraan ja värähtämättä tähtää perämiehen silmä ohitse maston ja purjeen, yli kokan. Onko esteitä? Välillä »kapteeni» antaa katseensa kaarassa kiertää laajemmalti, yli lahden. Minua hymyilyttää ja samalla sydämessä kummasti sulaa. Se on merikarhun, valtameripurjehtijan, etsijän katse. Eteenpäin, ulos, kauas!

Enköhän erehdy, voi joku sanoa. Ei, en erehdy. He ovat poikia ja heistä kasvaa miehiä. Muistakaamme omaa lapsuuttamme, omia poikavuosiämme. Kotiranta oli hyvä, mutta aina

pitä päästä johonkin. Propssit lyötiin yhteen ja lautta lähti ja vaikka se ehken ei purjehtinut kuin kilometrin ohji naapurirantojen, se oli Kon-Tiki sekin, olisi ollut jos olisi tiedetty ristiä. Joskus saattoi poika istua palkki-laatikonsa päällä tuntikausia ja antaa aaltojen ja tuulen viedä, kun ne sopivasti veivät pitkin rantoja. Me olimme soutuveneissä. Oli kausia, jolloin vain hädintuskin puurolla kävimme. Meillä oli omat laivueemme, mutta myös laivueiden väliset vesisodat, Kaukokaipuuta tyydyttiin myös laivojen rakentamisella ja uittamisella. Niitä oli purjelaiivoja ja höyrylaiivoja. Saatettiin tyytyä leikkimään ongareilla vain hietikolla, mutta ne kulkivat silti pitkiä matkoja, Englantiin, Ruotsiin, Amerikkaan, Kreikkaan — kaikkiin maihin, joiden liput vain olimme nähneet Kempeleenlahdella hulmuamassa. Ne kulkivat salaperäiseen tropiikkiin ja ne toivat sieltä tropiikkiin tavaraa, kaivatutuja herkkuja, kuten banaaneja ja tupakkaa ja appelsiineja ja riisiä ja ne veivät suomalaista tavaraa, lautaa ja pöllä ja lankua ja tynnyreitä. Tynnyrit oli-

vat kai vietyinä tervaa. tuotui-na bensaa ja kookit olivat tynnyreitä, pakettiinappulat propseja, kuivunut kaisla tupakkaa.

Niitä aikoja! Ja polvi on vaihtunut ja kaikki toistuu. Pojat ovat aina poikia ja jos ei olisi poikia ei olisi miehiä, mutta, sanoisin, jos ei miehillä olisi myös pojan mieltä olisi kaikkea paljon vähemmän.

Mitä olivatkaan veneretket ja myöhemmin moottoriveneretket saariin, olivat ja ovat taas! Tuntematon maa. Mäihinnousussa jo on jotain juhallista, valloitetaan saari sitten intiaanien sotahuudolla ja kiviä pensaikkoon paiskimalla tai tutkijan mielellä ja saaliin saannin toivossa. Kuinka moni mies lähtikään ennen näiltä rannoilta merille ja seilasi lopun ikäänsä, kun taas toiset vain kävivät. Mutta kokea se piti. Se oli leipätyötä matruusin pojalle niinkuin kauppiaan ja kapteeninkin pojalle, mutta se oli myös seikkailua. Se oli kaukokaipuuta. Ihmisessä on seikkailuvietti ja loppujen lopuksi se on saanut suunnattoman paljon aikaa. Mikä oli Columbus muu kuin seikkailija!

Seikkailijaa on ollut kaikissa tutkimusmatkailijoissa olivat he sitten saaneet merirosvon tai tiedemiehen kouluutuksen. Aivan noiden lauttojen ja purjeiden

muistuttamana otin laukkuuni nuo kaksi kirjaa, joita nyt olen selaillut, tutkiskellut: Fridtjof Nansenin kirjoittaman »Yön ja jään matka» ja Henrik Ramsayn Nordenskiöld-elämäkerran. Kuuluu tosin vielä muutama vuosi ennenkuin tämänluontoiset »jännitys-kirjat» alkavat kiinnostaa saunarantamme uusinta tutkimusmatkailijapolvea, mutta avaruus-ajoista ja villinlännen kirjoista ei matka siihen ole pitkä. Omasa puolestani joudun toteamaan, että mielenkiintoisempaa useasakin tapauksessa kuin romaani.

Adolf Erik Nordenskiöld oli syntyisin suomalainen mies, mitä eivät kai kaikki sitäkään tiedä. Tosin hän isänsä puolelta oli ruotsalaista juurta, mutta äidin puolelta virtasi sukuun suomalaista verta. Suomessa tuleva tutkimusmatkailija, jo nuorena lahjakas ja lupauksia herättävä, kasvoi ja Helsingin yliopistossa suoritti hän tutkintonsa ja sinne kiinnitettyä hän tiedemiesuransakin alkoi. Mutta hänessä oli jo silloin jotain erikoista, voimaa, pontta, itsenäisyyttä ja muuta erikoisen persoonallista, niin että hän kiinnitti huomiota puoleensa. Melkein epäoleellisena seikoista sai alkunsa venäläisvirolaisten epäluulo häntä kohtaan, mutta paljonkos siihen aikaan tarvittiinkaan.

Melkein tyhjästä syntyi sekin väärinkäsitys, joka aiheutti nuorensin dosentin lähdön syntymämaastaan. Tohtori lähti Ruotsiin, mutta mutkitta, haikailematta, surkeilematta ja sitten hänestä tuli Nordenskiöld, jonka kaikki tuntevat. Nuotsin lipun alla suoritti tämä mies urotekonsa, mutta sydämelätään pysyi hän suomalaisena.

Entäpä Nansen, norjalainen, Hänestä varmasti voisi sanoa niinkuin askettäin muutamassa lehtiotsikossa jonkun valtakunnan hallituksenmuodostajasta, että hän on hyvä patriootti. On sucrastaan liikuttavaa lukea Fridtjof Nansenin mainitun kirjan viimeisiä lukuja ja sivuja, hänen paluumatkansa, harrasta kotimaan kaipuutaan, Norjaan saapumisen iloa ja riemua, kun kaikki oli onnistunut, isänmaa iloitsi ja ylpeili ja otti poikansa vastaan kuin hallitsevan ruhtinaan. Nansen kirjoittaa kaikkesta tästä koruttomasti, mutta lämpimästi ja hänen aito norjalaisuutensa hehkuu kauniisti kaiken läpi. Nansenin kirjasta saan tähän myös kaikkein sopivimman päätöslauseen ja se on tämä, joka lopettaa hänen arktisen tarinansa: Mutta mitä arvoa elämällä olisi ilman unelmia?

Sanokaapa mitä!